

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

TÜRKÇE DERSİNDE UYGULANAN ETKİNLİKLERE DAİR AKADEMİK EĞİLİMLER: LİSANSÜSTÜ TEZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

ACADEMIC TRENDS ON ACTIVITIES APPLIED IN TURKISH COURSES: AN EVALUATION ON GRADUATE THESES

Osman YAKIŞAN*

*Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Konya, osman_yakisan@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9388-9667

Referans: Yakışan, O. (2025). Türkçe Dersinde Uygulanan Etkinliklere Dair Akademik Eğilimler: Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Değerlendirme. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 41-57.

Gönderilme Tarihi: 11.04.2025

Kabul Tarihi :14.05.2025

Özet: Etkinlik temelli öğretimin Türkçe derslerinde kullanılmasıyla etkinliklerle ilgili birçok soruya cevap bulmak isteyen araştırmacılar, Türkçe dersi etkinliklerini çeşitli yönlerden incelemeyi amaçlamıştır. Bu durum konuyla ilgili lisansüstü düzeyde birçok çalışmanın ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Bu araştırmada Türkçe dersi etkinliklerine yönelik 1988-2024 yılları arasında yapılan bu lisansüstü çalışmaları yıl, tür, üniversite, ana bilim dalı, enstitü, uygulanan yöntem/desen/model, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri, çalışma grubu/evren ve örneklem, dil becerileri, ilişkisine bakılan kavramlar gibi çeşitli ölçütlere göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada bu amaç doğrultusunda veri toplamak için doküman incelemesinden, veri analizi için ise içerik analizinden ve betimsel analizden yararlanılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden erişilebilen lisansüstü çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Buradan ulaşılan lisansüstü çalışmalardan 38'i doktora, 119'u ise yüksek lisans düzeyinde olmak üzere toplam 157 çalışma, araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan çalışmalar belirlenen ölçütlere göre incelendiğinde konuyla ilgili ilk çalışmanın 1988 yılında, en fazla çalışmanın 2023 yılında yapıldığı; çalışmalarda yöntem olarak en sık ön test-son test kontrol gruplu deneysel desenin kullanıldığı; veri toplama aracı olarak en sık ölçek ve formlardan (tutum ölçeği, algı ölçeği vb.) yararlanıldığı; veri analizi tekniği olarak ise en sık nicel veri analizi (t-testi, ANOVA vb.) tekniklerinin kullanıldığı; çalışmalarda çoğunlukla Türkçe ders kitabı etkinliklerinin değerlendirildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Dersi, Etkinlik, Lisansüstü Tezler, Değerlendirme

Abstract: Researchers who want to find answers to many questions about activities by using activity-based teaching in Turkish lessons have aimed to examine Turkish lesson activities from various aspects. This situation has contributed to the emergence of many studies on the subject at the postgraduate level. In this research, it is aimed to examine these postgraduate studies conducted between 1988-2024 on Turkish lesson activities according to various criteria such as year, type, university, department, institute, applied method/pattern/model, data collection tools, data analysis techniques, study group/universe and sample, language skills, and concepts whose relationships are examined. In line with this purpose, document review was used to collect data in the research, and content analysis and descriptive analysis were used for data analysis. The data collection process of the research was limited to postgraduate studies accessible from the YÖK National Thesis Center. A total of 157 studies, 38 of which were doctoral and 119 of which were master's level, were included in the scope of the research. When the studies included in the scope of the research were examined according to the determined criteria, it was determined that the first study on the subject was conducted in 1988, and the most studies were conducted in 2023; the pre-test-post-test control group experimental design was used the most as a method in the studies; scales and forms (attitude scale, perception scale, etc.) were used the most as data collection tools; quantitative data analysis (t-test, ANOVA, etc.) techniques were used the most as data analysis techniques; and mostly Turkish textbook activities were evaluated in the studies.

Keywords: Turkish Lesson, Activity, Postgraduate Theses, Evaluation

1. Giriş

Eğitim-öğretim süreçlerinde daha öncesinde öğretmenin öğrenme sürecinin merkezinde olduğu bir anlayış hâkimken zamanla bu anlayış öğrencinin öğrenme sürecinin merkezinde olduğu bir anlayışa dönüşmüştür. Bu anlayış doğrultusunda bireylerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alması ve birçok şeyi deneyimleyerek öğrenmesi istenmiştir. Eğitim sürecine yönelik bu bakış açısı değişikliği “öğrenmeyi öğrenme” kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Öğrenmeyi öğrenme, “bireylerin kendi öğrenme sorumluluğunun farkında olarak etkili bir öğrenme gerçekleştirmesini sağlayacak yöntem ve teknikleri bilerek bu duruma göre öğrenme olayını gerçekleştirmesidir” (Arıcı, 2020, s. 3). Dolayısıyla öğrenmeyi öğrenme öğrencinin öğrenme sürecinin merkezinde ve kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlendiği bir öğrenme şeklidir.

Bireylerin öğrenmeyi öğrenme sürecine katkı sağlamak için onlara uygun yaşantıların sağlanması gerekir. Bu sebeple öğrencilerin öğrendiklerini içinde yaşadıkları sosyokültürel ve çevresel durumlarla ilişkilendirmelerine olanak tanıyan, etkin şekilde katılabileceği etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir. Bu tarz etkinlik ve çalışmalar, “öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı kıldığı gibi öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine de katkı sağlayacaktır” (Korkmaz, 2021, s. 13).

Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme becerilerinin geliştirilmesinin ve onlara uygun yaşantıların oluşturulmasının önemli yollarından biri bireylerin uygun etkinliklerle karşılaşmalarını sağlamaktır. Burada etkinlik kavramının ne olduğuna değinmek gerekir. Etkinlik, öğrencilerin müfredatta yer alan kazanımlara yönelik birtakım sorumluluklar üstlenerek aktif katılımlarını gerektiren ve sonuç olarak ortaya bir ürün koymayı amaçlayan ilgi çekici ders içi ve ders dışı eğitsel örüntülü çalışmalardır (Doyle, 1986; Öncül, 2000). Etkinlik tanımından yola çıkılarak etkinliklerin öğrencilerin etkin katılımlarını gerektiren, müfredatta uygun olarak belirli bir amaç doğrultusunda uygulanan ders içi ve ders dışı çalışmalar olduğu söylenebilir.

Etkinliklerin derslerde uygulanması sürecinden bahsederken etkinlik temelli öğretim stratejisine de değinmek gerekir. Etkinlik temelli öğretim, öğrencilerin etkinlikler yoluyla eğitim öğretim sürecine dâhil edilmesi gerektiği fikrine odaklanan bir yöntemdir. Etkinlik temelli öğretim, bir öğretmen tarafından öğrencilerin yönlendirmeleriyle etkili öğrenme çalışmalarını gerçekleştirdikleri bir uygulamadır. Dolayısıyla bu stratejide öğretmenlerin rolü bilgi vermekten motive etme ve kolaylaştırma rolüne doğru

değişmektedir. Çocuğun hem fiziksel hem de zihinsel olarak öğrenme sürecine etkin bir şekilde dâhil edildiği, öğrencilerin yaratıcılık gelişimine odaklanan bir öğrenme sürecidir. Bu yöntem, çeşitli malzemelerin kontrolünü, oyunların kullanımı veya deneylere katılmayı içerebilir (Felder ve Brent, 2009; Patil vd., 2016; Noreen ve Rana, 2019; Suparno vd., 2019). Etkinlik temelli öğrenme sürecinin eğlenceli ve ilgi çekici olması, öğrenilen bilgilerin daha iyi kavranmasını sağlamaktadır (Binbaşıoğlu, 2013). Ayrıca öğrenci başarısının ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığının etkinlik temelli öğrenme aracılığı ile arttığı (Olkun ve Toluk Uçar, 2014) düşünüldüğünde sınıfta ya da sınıf dışında oluşturulacak eğlenceli ve ilgi çekici etkinlik çalışmaları öğrencilerin akademik başarısını artırdığı gibi öğrenilenlerin daha uzun süre kalıcı olmasına katkı sağlayacaktır.

Türkçe öğretiminde amaç Türkçeyi doğru, güzel ve etkili öğretmek; Türkçenin giderek gelişmesini, yayılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak; öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini anlayabilen; bilgi, duygu ve düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak anlatabilen bireyler hâline gelmelerini sağlamaktır (Derman, 2008; Güneş, 2014). Türkçe öğretiminin bu amaçları doğrultusunda dil hakkında bilgi vermeyi amaç edinen bir Türkçe eğitiminden çok, öğrencilerin dili kullanmasına, dolayısıyla bir düşünce üretmesine zemin hazırlayan bir Türkçe eğitime gereksinim vardır. Bu yönüyle *“Türkçe dersleri; öğrencilerin özgün, bağımsız, eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine zemin hazırlamalıdır”* (Kanatlı ve Çekici, 2021, s. 119). Türkçe eğitiminde istenen amaçlara ulaşmanın yolu etkinlik temelli öğretim stratejisini derslerde etkin olarak kullanmaktır.

Anadili eğitimi ve öğretiminden istenen faydanın sağlanması için yakın ve uzak çevrede kendiliğinden işleyen öğrenme sürecinin daha düzenli, daha etkin ve daha güncel olması için gelişmelere doğrudan müdahale etmek ve duruma uygun etkinlikler düzenlemek gerekir (Demir ve Yapıcı, 2007). Ayrıca *“dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerine yönelik etkinliklerle bireylerin kavram dünyası zenginleştirilerek derinlemesine, çok boyutlu düşüncelerine, her seviyede düşünme becerisi kazanmalarına olanak sağlanabilir”* (Karadüz, 2016, s. 19). Bu nedenlerle Türkçe derslerinde etkinlik temelli öğretime yer vermek ve etkinlikleri ders içeriğine ve dersin amacına uygun kullanmak dersten istenen sonuçların alınabilmesi için gereklidir. Etkinlik temelli öğretim uygulamalarının Türkçe derslerinden gerekliliğinden yola çıkılarak Türkçe derslerinde yararlanılan etkinlikler üzerine alanyazında birçok çalışmaya rastlanmıştır (Gün, 2012; Polat vd., 2020; Yakışan, 2025). Alanyazında Türkçe dersi etkinliklerini inceleyen birçok çalışma olmasına rağmen özellikle lisansüstü çalışmaların eğilimlerini değerlendiren ve böylece konuyla ilgili çalışma yürüten araştırmacılara yardımcı olabilecek herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmada Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmaları yıl, tür, üniversite, ana bilim dalı, enstitü, uygulanan yöntem/desen/model, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri, çalışma grubu/evren ve örneklem, dil becerileri, ilişkisine bakılan kavramlar gibi çeşitli ölçütlere göre incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmada sırasıyla şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?
2. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
3. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların ana bilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
4. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların enstitülere göre dağılımları nasıldır?
5. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların uygulanan yöntem/desen/modele göre dağılımları nasıldır?
6. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının çeşitliliği ve sıklığı nasıldır?
7. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların uygulanan veri analizi tekniklerine göre dağılımları nasıldır?
8. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmaların çalışma grubuna/evren ve örneklemine göre dağılımları nasıldır?
9. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmalarda incelenen etkinliklerin dil becerilerine göre dağılımları nasıldır?

10. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan araştırmalarda incelenen etkinliklerle ilişkisine bakılan kavramlar nelerdir?

2. Yöntem

Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesidir. Doküman incelemesi yazılı, görsel malzemenin toplanıp incelenmesi olarak tanımlanabilir. Hem nicel hem nitel araştırmalarda kullanılabilir. *“Yazılı kaynaklar kitaplar, dergiler, fermanlar, anılar, makaleler, layihalar, romanlar, öyküler, şiirler, yazıtlar vb. görsel malzemeler ise resimler, slaytlar, filmler, anıtlar, giyim-kuşam, araç gereçler, pullar, flamalar vb. olabilir. Burada önemli olan araştırmacının neyi, neden, niçin, nasıl ve nerede arayacağını bilmesi gerekebilir”* (Sönmez ve Alacapınar, 2019, s. 109). *“Dokümanlar nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi gözlem ve görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir”* (Taşdemir, 2022, s. 157). Bu nedenle araştırma kapsamına alınan çalışmaların incelenmesi sürecinde gözlem ve görüşmeye gerek kalmadan verilerin toplanması yoluna gidilmiştir.

Veri Analizi

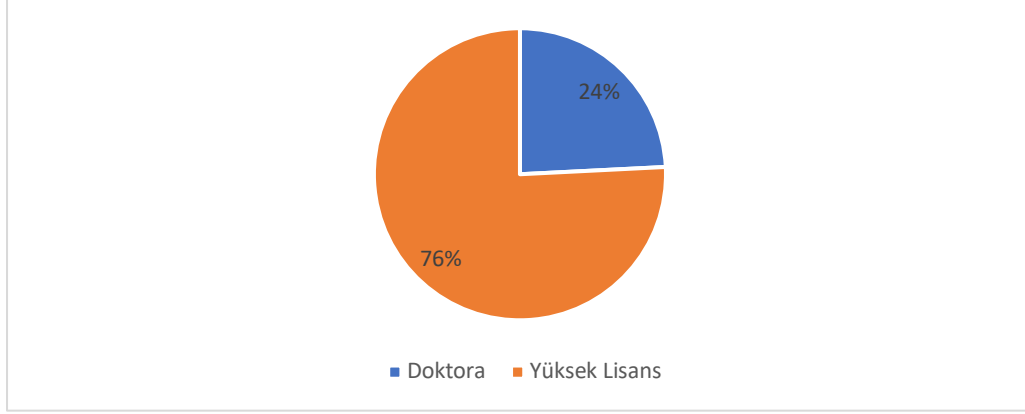
Araştırma kapsamına alınan çalışmalar incelenirken analiz yöntemi olarak hem betimsel analiz hem de içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analizde araştırmada kullanılan gözlem, görüşme ve doküman gibi veri toplama araçlarında yer alan soru, konu ya da temalar temele alınarak analiz edilir. *“Analizlerde temele alınan soru ya da konu başlık haline getirilerek başlığa uygun olan verilerden doğrudan doğruya alıntılar yapılarak analizler ortaya konur”* (Ekiz, 2020, s. 86). Bu yönüyle araştırma kapsamındaki çalışmaların yıllara, üniversitelere, ana bilim dallarına, enstitülere, çalışmalarda uygulanan yöntemlere, veri toplama araçlarına, veri analizi tekniklerine, dil becerilerine göre dağılımları incelenirken betimsel analizden yararlanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ikinci bir veri analiz yöntemi içerik analizidir. *“İçerik analizinin temelini verinin kavramsallaştırılması ve temalar yoluyla kavramlar arasındaki anlamlı örüntülerin açıklanması oluşturur”* (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 240). *“Betimsel analiz, veri analizi yaklaşımındaki tümdengelimci analiz türüne, içerik analizi ise tümevarımcı analize karşılık gelmektedir. Betimsel analiz daha yüzeyseldir ve daha çok araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır. İçerik analizi ise, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır”* (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 243). Bu nedenle araştırma kapsamına alınan çalışmalarda Türkçe dersi etkinlikleriyle ilişkisine bakılan kavramlar değerlendirilirken ve konuyla ilgili gerekli analizler yapılırken içerik analizinden yararlanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada değerlendirilen çalışmalar YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden erişilen 1988-2024 yılları arasındaki Türkçe dersindeki etkinlikleri konu alan çalışmalardır. Söz konusu veri tabanında taramalara 5 Nisan 2024 tarihinde başlanmış ve 23 Ekim 2024 tarihinde ilgili tarama sonuçlandırılmıştır.

Araştırmanın veri kaynağına dâhil olacak çalışmalar belirlenirken YÖK Ulusal Tez Merkezi’nin tez arama motoruna “Türkçe” ve “etkinlik” yazıldığında 11 sonuç; “etkinlik” yazıldığında 5111 sonuç bulunmuştur. Daha sonrasında “eğitim ve öğretim” konusuna yönelik bir sınırlandırma yapıldığında ise geriye 995 çalışma kalmıştır. Bu çalışmalar üzerinde yapılan incelemeler sonucunda çalışmalardan 263’ü araştırmayla ilgili bulunmuştur. Sonrasında bu çalışmalar üzerinde yürütülen kapsamlı bir incelemenin ardından çalışmalardan 38’i doktora tezi, 119’u yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 157 lisansüstü çalışmanın araştırma kapsamına alınmasına karar verilmiştir.

Şekil 1- Araştırmada İncelenen Çalışmaların Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde araştırmada incelenen lisansüstü çalışmaların (f=157) %76'sının (f=119) yüksek lisans tezi olduğu, %24'ünün ise (f=38) doktora tezi olduğu görülmektedir.

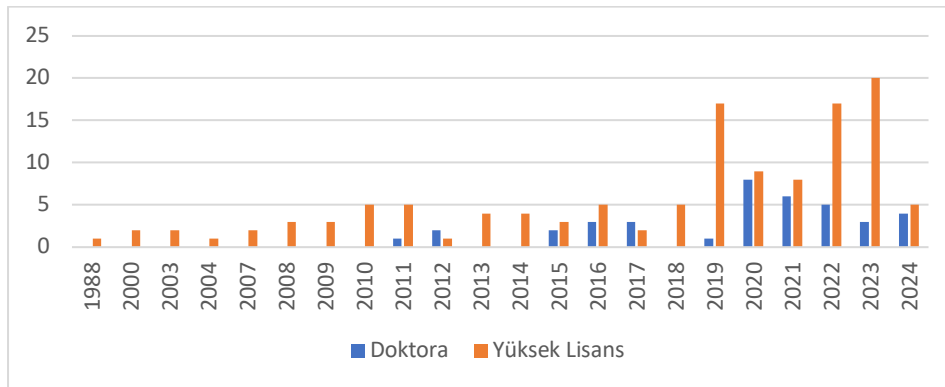
Araştırmada incelenen çalışmaların değerlendirilmesi önce araştırmacılar tarafından sonrasında ise Türkçe eğitimi alanında uzman iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. İki Türkçe eğitimi uzmanının bulguları arasındaki benzerlik oranı %90, araştırmacı ile iki alan uzmanının bulguları arasındaki oran ise %85 bulunmuştur. İlgili verilerin güvenilirliğini hesaplarken Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Bu formüle göre içsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Buna göre araştırmanın güvenilir bir araştırma olduğu söylenebilir.

Etik Kurul İzni

Çalışma kamuya açık dokümanların değerlendirilmesini kapsadığı, herhangi bir bireyden veri toplamayı gerektirmediği için etik kurul izni alınmamıştır. Bununla birlikte araştırma sürecinde gerekli etik ilkelere riayet edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Araştırmaların yıllara göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Şekil 2- Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmalara ilk olarak 1988 yılında, ilk doktora düzeyindeki çalışmaya ise 2011 yılında rastlandığı; konuyla ilgili en fazla çalışmanın 2023 (f=23) yılında yapıldığı; bunu sırasıyla 2022 (f=22), 2019 (f=18), 2020 (f=17), 2021 (f=14) yıllarının izlediği; en az

çalışmanın ise (f=1) 1988 ve 2004 yıllarında yapıldığı; yüksek lisans düzeyinde en fazla çalışmaya (f=20) 2023 yılında, doktora düzeyinde ise en fazla çalışmaya 2020 (f=8) yılında rastlandığı görülmüştür.

3.2. Araştırmaların üniversitelere göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Tablo 1: Araştırmaların Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Doktora	Y. Lisans	Üniversite	Doktora	Y. Lisans
Atatürk Üniversitesi	7	3	Siirt Üniversitesi	-	2
Gazi Üniversitesi	3	5	Van Yüzüncü Yıl Üniv.	-	3
Ankara Üniversitesi	3	-	Muğla Sıtkı Koçman	-	3
Necmettin Erbakan	3	10	İstanbul Aydın Üniv.	-	2
Yıldız Teknik Üniv.	3	2	Bursa Uludağ Üniversitesi	-	2
Anadolu Üniversitesi	2	-	İstanbul Üniversitesi	-	3
Uşak Üniversitesi	2	4	Abant İzzet Baysal	-	5
Sakarya Üniversitesi	2	2	Aydın Adnan Menderes	-	1
İnönü Üniversitesi	2	-	Tokat Gaziosmanpaşa	-	4
Fırat Üniversitesi	2	2	Niğde Üniversitesi	-	3
Düzce Üniversitesi	1	1	Ordu Üniversitesi	-	2
Burdur Mehmet Akif	1	-	Recep Tayyip Erdoğan	-	3
Erciyes Üniversitesi	1	-	Dokuz Eylül Üniversitesi	-	4
Akdeniz Üniversitesi	1	1	Kırıkkale Üniversitesi	-	3
Çanakkale Onsekiz Mart	1	3	Eskişehir Osmangazi	-	2
Hacettepe Üniversitesi	1	5	Ağrı İbrahim Çeçen	-	3
Pamukkale Üniversitesi	1	1	Gaziantep Üniversitesi	-	2
Hatay Mustafa Kemal	1	4	Kocaeli Üniversitesi	-	1
Marmara Üniversitesi	1	-	Kütahya Dumlupınar	-	3
Yeditepe Üniversitesi	-	1	Giresun Üniversitesi	-	2

Başkent Üniversitesi	-	1	Çukurova Üniversitesi	-	2
Bahçeşehir Üniversitesi	-	1	Selçuk Üniversitesi	-	1
Balıkesir Üniversitesi	-	2	Ondokuz Mayıs Üniv.	-	3
Mersin Üniversitesi	-	5	Nevşehir Hacı Bektaş	-	1
Erzincan Binali Yıldırım	-	3	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	-	1

Tablo 1'e göre Türkçe dersi etkinliklerine yönelik en fazla çalışmanın Necmettin Erbakan Üniversitesinde (f=13) yapıldığı belirlenmiştir. Bunu sırasıyla Atatürk Üniversitesi (f=10), Gazi Üniversitesi (f=8), Uşak Üniversitesi (f=6), Hacettepe Üniversitesi (f=6), Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi (f=5), Mersin Üniversitesi (f=5), Abant İzzet Baysal Üniversitesi (f=5), Yıldız Teknik Üniversitesi (f=5) takip etmiştir. Türkçe dersi etkinliklerini konu edinen çalışmalardan yüksek lisans düzeyinde en fazla çalışmanın Necmettin Erbakan Üniversitesinde (f=10) yapıldığı, doktora düzeyindeki en fazla çalışmanın ise Atatürk Üniversitesinde (f=7) yapıldığı görülmüştür.

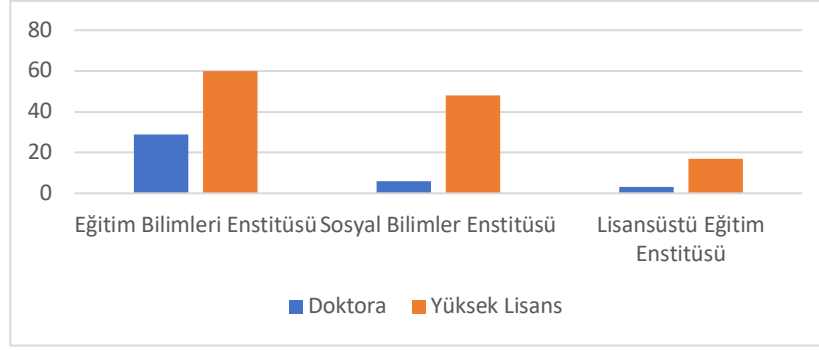
3. Araştırmaların ana bilim dallarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Tablo 2: Araştırmaların Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalı Adı	Doktora	Yüksek Lisans
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	22	47
Türkçe Eğitimi	3	37
Temel Eğitim	6	16
İlköğretim	2	6
Eğitimin Kültürel Temelleri	3	-
Eğitim Programları ve Öğretim	1	2
Eğitim Bilimleri	-	7
Sınıf Öğretmenliği	-	2
Eğitim Yönetimi ve Denetimi	-	1
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi	-	1
Drama ve Eğitimi	-	1

Tablo 2 incelendiğinde Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmaların en fazla "Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı"nda (f=69) rastlandığı; bunu sırasıyla Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=40), Temel Eğitim Ana Bilim Dalı (f=22), İlköğretim Ana Bilim Dalı (f=8), Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (f=7), Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı (f=3), Eğitimin Kültürel Temelleri Ana Bilim Dalı (f=3), Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (f=2), Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı (f=1), Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=1) ve Drama ve Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=1)'nin izlediği görülmüştür.

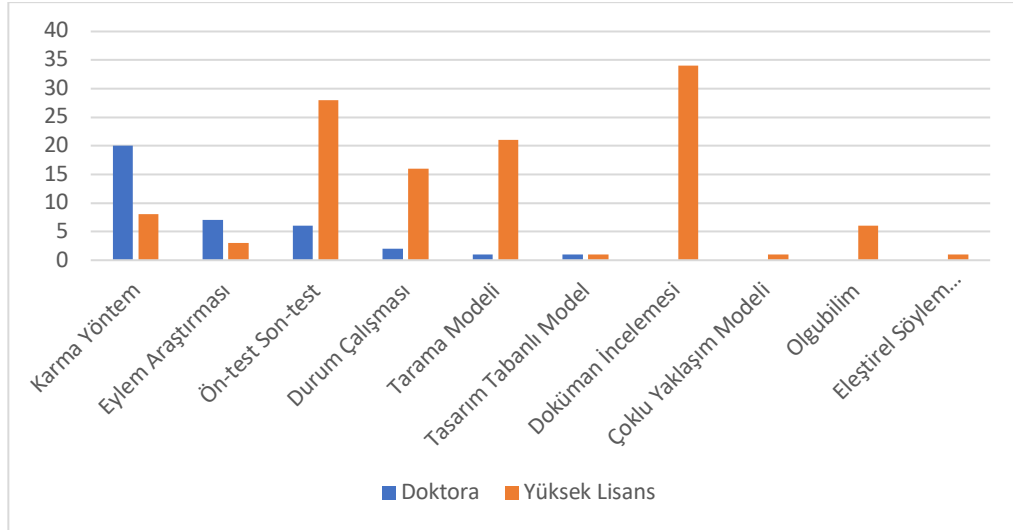
3.4. Araştırmaların enstitülere göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Şekil 3- Araştırmaların Enstitülere Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmaların üç enstitüye dağıldığı görülmüştür. Buna göre ilgili araştırmaların sırasıyla eğitim bilimleri enstitüleri (f=89), sosyal bilimler enstitüleri (f=54) ve lisansüstü eğitim enstitüleri (f=20) gibi çeşitli enstitülerde yapıldığı belirlenmiştir.

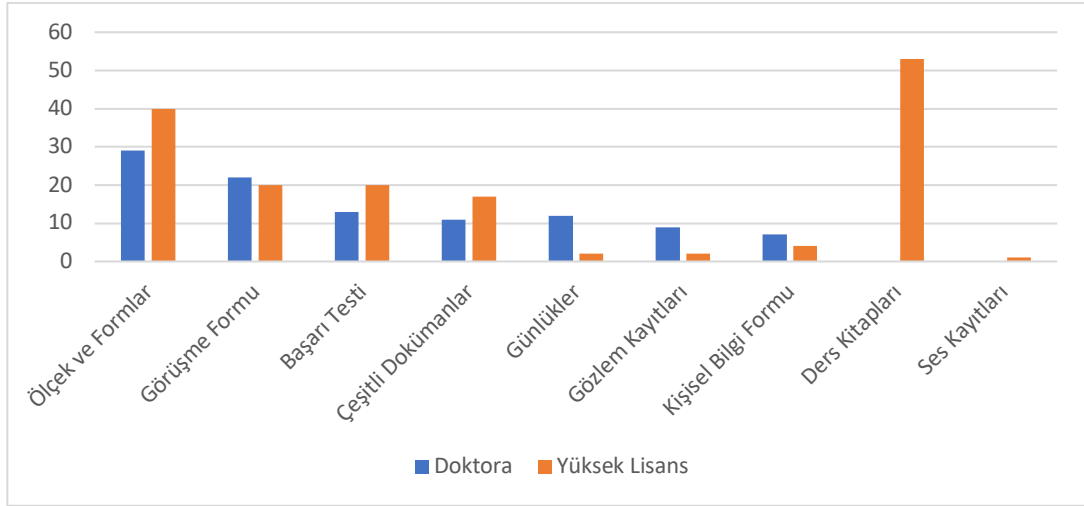
3.5. Araştırmaların uygulanan yöntem/desen/modelle göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Şekil 4- Araştırmalarda Uygulanan Yöntem/Desen/Model

Şekil 4 incelendiğinde Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmalarda yöntem olarak en fazla ön-test son-test kontrol gruplu deneysel desenin (f=34) kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun yanında sırasıyla doküman incelemesi (f=34), karma yöntem (f=28), tarama modeli (f=22), durum çalışması (f=18), eylem araştırması (f=10), olgubilim (f=6), tasarım tabanlı araştırma modeli (f=2), çoklu yaklaşım modeli (f=1), eleştirel söylem çözümlemesi (f=1) gibi yöntemlerden yararlanıldığı görülmüştür.

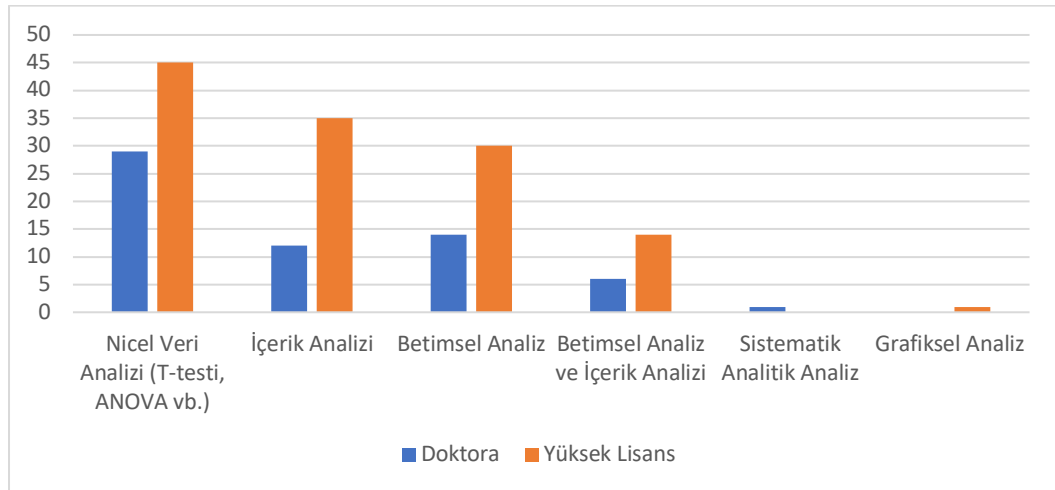
3.6. Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının çeşitliliğine ve sıklığına ilişkin bulgular

Şekil 5- Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

Şekil 5 incelendiğinde Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalarda veri toplama aracı olarak en çok çeşitli ölçek ve formların (tutum ölçeği, algı ölçeği vb.) (f=69) kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun dışında bu çalışmalarda veri toplama aracı olarak sırasıyla ders kitapları (f=53), görüşme formları (f=42), başarı testleri (f=33), farklı dokümanlar (çalışma kâğıtları, yazma çalışmaları vb.) (f=28), günlükler (f=14), gözlem kayıtları (f=11), kişisel bilgi formları (f=11), ses kayıtları (f=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.

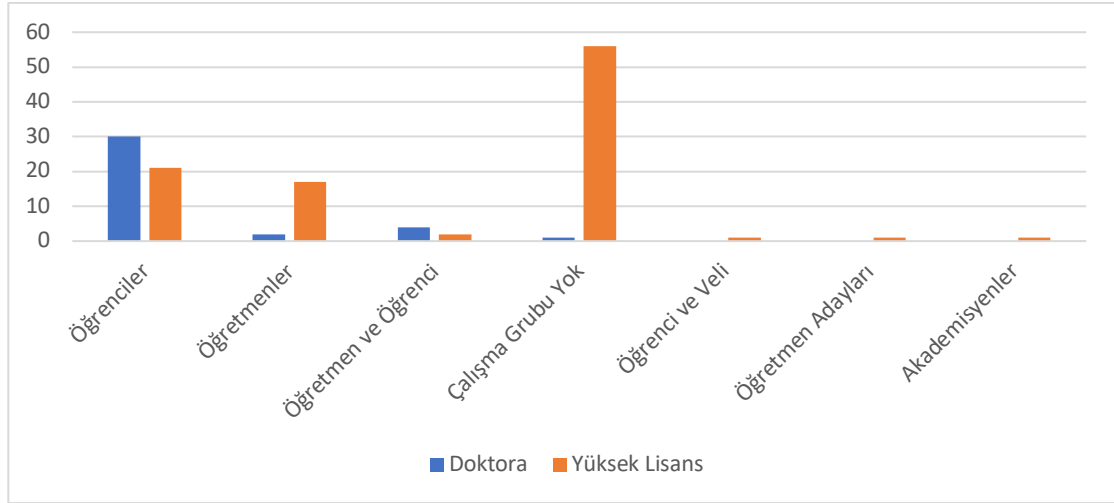
3.7. Araştırmaların uygulanan veri analizi tekniklerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Şekil 6- Araştırmalarda Uygulanan Veri Analizi Teknikleri

Şekil 6'ya göre Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmalarda en fazla nice veri analizi (t-testi, ANOVA vb.) (f=74) tekniklerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun dışında ilgili araştırmalarda sırasıyla içerik analizi (f=47), betimsel analiz (f=44), betimsel analiz ve içerik analizi birlikte (f=20), sistematiik analitik analiz (f=1) ve grafiksel analiz (f=1) gibi çeşitli veri analizi tekniklerinden yararlanıldığı görülmüştür.

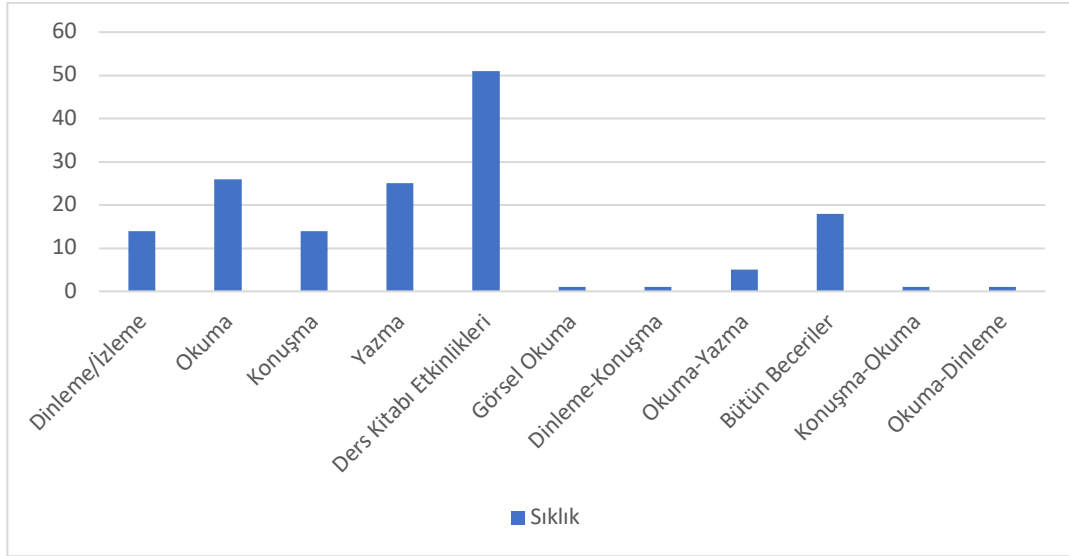
3.8. Araştırmaların çalışma grubuna/evren ve örneklemine göre dağılımlarına ilişkin bulgular

Şekil 7- Araştırmaların Çalışma Grubu/Evreni/Örneklemi

Şekil 7'ye göre Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmaların çalışma grubuna bakıldığında bu çalışmalardan önemli bir çoğunluğunda (f=57) konuyla ilgili bir doküman incelemesi yapıldığı için herhangi bir çalışma grubu olmadığı tespit edilmiştir. Bunun dışında sırasıyla ilgili araştırmalarda öğrenciler (f=51), öğretmenler (f=19), öğretmen ve öğrenciler (f=6), öğrenci ve veliler (f=1), öğretmen adayları (f=1), akademisyenler (f=1) gibi çeşitli gruplardan çalışma grubu, evren ya da örneklemin seçildiği belirlenmiştir.

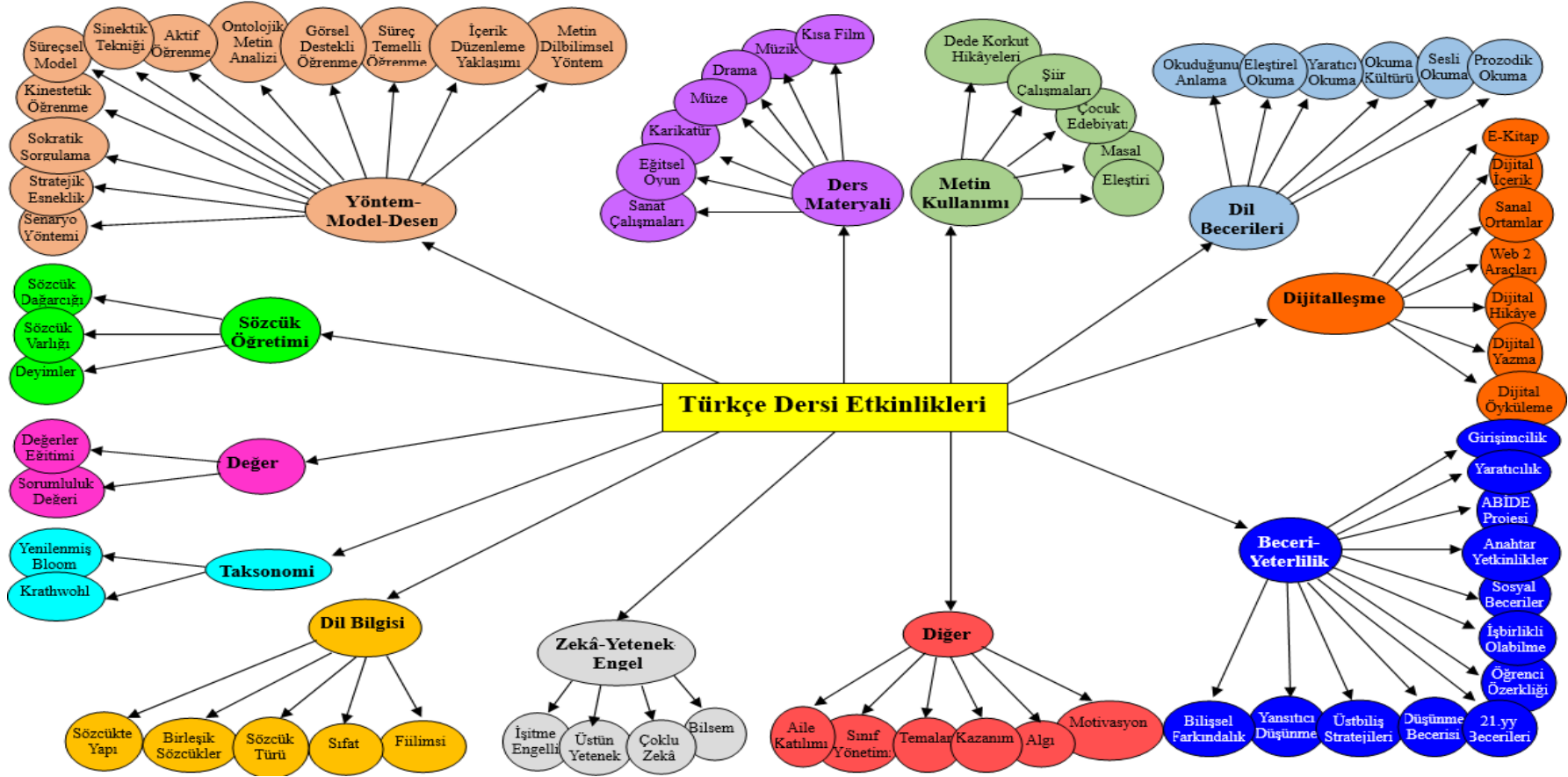
3.9. Araştırmalarda incelenen etkinliklerin dil becerilerine dağılımlarına ilişkin bulgular

Şekil 8- Araştırmalarda İncelenen Etkinliklerin Dil Becerilerine Dağılımı

Şekil 8'e göre Türkçe dersi etkinlikleri üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların sırasıyla ders kitabı etkinlikleri (f=51), okuma etkinlikleri (f=26), yazma etkinlikleri (f=25), bütün dil becerilerine yönelik etkinlikler (f=18), dinleme/izleme etkinlikleri (f=14), konuşma etkinlikleri (f=14), okuma ve yazma etkinliklerini birlikte (f=5), görsel okuma etkinlikleri (f=1), dinleme ve konuşma etkinlikleri birlikte (f=1), konuşma ve okuma etkinlikleri birlikte (f=1), okuma ve dinleme etkinlikleri birlikte (f=1) inceleyen çalışmalar olduğu belirlenmiştir.

3.10. Araştırmalarda incelenen etkinliklerle ilişkisine bakılan kavramlara yönelik bulgular

Şekil 9- İncelenen Araştırmalarda Etkinliklerle İlişkisine Bakılan Kavramlar

Şekil 9 incelendiğinde Türkçe dersi etkinliklerini inceleyen lisansüstü çalışmalarda Türkçe dersi etkinlikleriyle farklı kavramların ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Buna göre yöntem-model-desen alt boyutunda Türkçe dersi etkinliklerinin metin düşünsel yöntem, içerik düzenleme yaklaşımı, süreç temelli öğrenme, görsel destekli öğrenme, ontolojik metin analizi, aktif öğrenme, sinektik tekniği, süreçsel model, kinestetik öğrenme, sokratik sorgulama, stratejik öğrenme, senaryo yöntemi çeşitli yöntem-model-desene göre; sözcük öğretimi alt boyutunda sözcük dağarcığı, sözcük varlığı ve deyimlere göre; değer alt boyutunda değerler eğitimi ve sorumluluk değerine göre; taksonomi alt boyutunda yenilenmiş Bloom taksonomisi ve Kratwohl taksonomisine göre; dil bilgisi alt boyutunda sözcükte yapı, yazım ve noktalama, birleşik sözcükler, ses olayları, sözcük türü, sıfat ve fiilimsiye göre; zekâ-yetenek-engel alt boyutunda işitme engelli, üstün yetenek, çoklu zekâ ve bilseme göre; beceri-yeterlilik alt boyutunda bilişsel farkındalık, yansıtıcı düşünme, üstbiliş stratejileri, düşünme becerisi, 21. yüzyıl becerileri, öğrenci özerkliği, işbirlikli olabilme, sosyal beceriler, anahtar yetkinlikler, ABİDE projesi, yaratıcılık ve girişimciliğe göre; dijitalleşme alt boyutunda dijital öyküleme, dijital yazma, web 2 araçları, sanal ortamlar, dijital içerik, dijital hikâye, e-kitaba göre; dil becerileri alt boyutunda okuduğunu anlama, eleştirel okuma, yaratıcı okuma, okuma kültürü, sesli okuma ve prozodik okumaya göre; metin kullanımı alt boyutunda Dede Korkut Hikâyeleri, şiir çalışmaları, çocuk edebiyatı, masal ve eleştiriye göre; ders materyali alt boyutunda kısa film, müzik, drama, müze, karikatür, eğitsel oyun, sanat çalışmalarına göre; diğer alt boyutunda ise aile katılımı, sınıf yönetimi, temalar, kazanım, algı ve motivasyona göre incelendiği belirlenmiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar yıl, tür, üniversite, ana bilim dalı, enstitü, uygulanan yöntem/desen/model, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri, çalışma grubu/evren ve örneklem, dil becerileri, ilişkisine bakılan kavramlar gibi çeşitli ölçütlerle göre değerlendirilmiştir. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan çalışmalar yıllarına göre incelendiğinde konuyla ilgili ilk çalışmanın 1988 yılında yapılan bir yüksek lisans tezi olduğu, en fazla çalışmanın 2023 yılında yapıldığı, yüksek lisans düzeyinde en fazla çalışmaya 2023 yılında, doktora düzeyinde en fazla çalışmaya ise 2020 yılında rastlandığı belirlenmiştir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar üniversitelere göre incelendiğinde en fazla çalışmanın Necmettin Erbakan Üniversitesinde yapıldığı, bunu sırasıyla Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi gibi çeşitli üniversitelerin takip ettiği; yüksek lisans düzeyinde en fazla çalışmanın Necmettin Erbakan Üniversitesinde yapıldığı, doktora düzeyinde en fazla çalışmanın ise Atatürk Üniversitesinde yapıldığı görülmüştür. Özçakmak'ın (2017) 2011-2015 yıllarında Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü tezleri incelediği çalışmasında Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinin en fazla tez yapılan üniversiteler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Gazi Üniversitesinin ve Atatürk Üniversitesinin lisansüstü tezlerin sayısında diğer üniversitelere göre önde olduğunu göstermektedir. Ancak araştırma sonucuna göre Türkçe dersi etkinlikleri üzerine yapılan lisansüstü çalışma sayısında Necmettin Erbakan Üniversitesinin diğer üniversitelere göre daha önde olduğu görülmektedir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar yapıldığı ana bilim dalı ve enstitü ölçütüne göre değerlendirildiğinde en fazla çalışmaya Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında rastlandığı, bunun dışında Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Eğitimin Kültürel Temelleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı gibi farklı ana bilim dallarında da Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılmış lisansüstü çalışmaların olduğu; ayrıca ilgili çalışmaların en fazla eğitim bilimleri enstitüsünde yapıldığı, bunu sırasıyla sosyal bilimler enstitülerinin ve lisansüstü eğitim enstitülerinin takip ettiği görülmüştür. Araştırmanın bu sonucuyla benzer şekilde Özçakmak (2017), çalışmasında 2011-2015 yıllarında Türkçe eğitimi alanındaki en fazla tezin eğitim bilimleri ve sosyal bilimler enstitülerinde yazıldığını belirlemiştir. Şentürk ve Yazar (2021) 2010-2020 yıllarındaki Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında ve Kanat (2021) Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi öğretimi konulu tezleri incelediği çalışmasında ilgili tezlerin çoğunlukla Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yapıldığını belirlemiştir. Bu çalışmaların sonuçları bu yöndeki araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar uygulanan yöntem/desen/model ölçütüne göre değerlendirildiğinde çalışmalarda en fazla ön-test son-test kontrol gruplu deneysel desenin kullanıldığı, bunun dışında doküman incelemesi, karma yöntem, tarama modeli, durum çalışması, eylem araştırması gibi çeşitli yöntem/desen/modelden yararlanıldığı belirlenmiştir. Önal ve Maden (2021), çalışmalarında ilgili yıllardaki tezlerde daha çok nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığını, bu nedenle de veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yönteminden daha sık yararlanıldığını belirlemiştir. Eyüp (2020) ise Türkçe öğretmenleriyle ilgili lisansüstü tezleri incelediği çalışmada ilgili araştırmalarda nicel yöntemlerin ağırlıkta olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun dışında alanyazında Türkçe eğitimi ile ilgili incelenen lisansüstü tezlerde nicel yöntemlerle yazılan tezlerin ağırlıkta olduğunu belirten çalışmalar tespit edilmiştir (Kanat, 2021; Şentürk ve Yazar, 2021;

Destegüloğlu, 2024). Alanyazında tespit edilen bu çalışmaların sonuçları araştırma sonuçlarını desteklemesi yönünden değerlidir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar kullanılan veri toplama araçları yönünden değerlendirildiğinde en sık çeşitli ölçek ve formların (tutum ölçeği, algı ölçeği vb.) kullanıldığı; bunun dışında ders kitapları, görüşme formları, başarı testleri, farklı dokümanlar (çalışma kâğıtları, yazma çalışmaları vb.) gibi çeşitli veri toplama araçlarından yararlanıldığı görülmüştür. Önal ve Maden (2021), çalışmalarında inceledikleri tezlerde görüşme formlarının ve başarı testlerinin sıklıkla kullanıldığını, Eyüp (2020), çalışmasında incelediği tezlerde veri toplama aracı olarak en sık ölçeklerden yararlandığını belirlemiştir. Şentürk ve Yazar (2021) da çalışmalarında veri toplama aracının sıklığı bakımından Eyüp (2020) ile benzer sonuca ulaşmıştır. Alanyazındaki bu çalışmaların sonuçları araştırmanın bu yöndeki sonuçlarını desteklemesi yönünden önemlidir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar veri analizi tekniklerine göre değerlendirildiğinde en fazla nicel veri analizi (t-testi, ANOVA vb.) tekniklerinin kullanıldığı, ayrıca ilgili çalışmalarda içerik analizi, betimsel analiz, sistematik analitik analiz ve grafiksel analiz gibi çeşitli veri analizi tekniklerinden yararlandığı belirlenmiştir. Şentürk ve Yazar (2021) çalışmalarında inceledikleri tezlerde en sık kullanılan veri toplama araçlarının ölçekler olduğunu belirlemiştir. Benzer sonuca Demirel (2023), Türkçe eğitimi alanındaki yazma eğitimiyle ilgili lisansüstü tezleri incelediği çalışmada ulaşmıştır. Alanyazındaki bu çalışmaların sonuçları araştırma sonucunu desteklemesi yönünden kıymetlidir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar çalışma grubu/evren ve örnekleme göre değerlendirildiğinde çalışmalardan birçoğunda Türkçe ders kitabı incelendiği için herhangi bir çalışma grubuna yer verilmediği; bunun dışında sadece öğrenciler üzerinde yapılmış çalışmaların oldukça fazla olduğu, ardından sırasıyla öğretmenlerin, öğretmen ve öğrencilerin, öğrenci ve velilerin, öğretmen adaylarının ve akademisyenlerin çalışma grubuna dahil edildiği görülmüştür. Şentürk ve Yazar (2021) çalışmalarında inceledikleri tezlerde çalışma grubunun ağırlıklı olarak öğrenci ve öğretmenlerden oluştuğunu belirlemiştir. Demirel (2023) de çalışmasında ilgili lisansüstü tezlerde çalışma grubunun en çok öğrencilerden oluştuğunu belirlemiştir. Önal ve Maden (2021) çalışmalarında inceledikleri lisansüstü tezlerde örneklem olarak en çok dokümanların alındığını, bunun yanında öğrencilerden ve öğretmenlerden çalışma gruplarının seçildiğini belirlemiştir. Alanyazında tespit edilen bu çalışmaların bu yöndeki sonuçları araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalarda incelenen etkinliklerin dil becerilerine (okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma) göre dağılımı incelendiğinde en çok ders kitabı etkinliklerinin değerlendirildiği, bunun dışında sırasıyla okuma etkinliklerinin, yazma etkinliklerinin, bütün dil becerilerine yönelik etkinliklerin, dinleme/izleme etkinliklerinin, konuşma etkinliklerinin; ayrıca okuma ve yazma etkinliklerinin, dinleme ve konuşma etkinliklerinin, konuşma ve okuma etkinliklerinin, okuma ve dinleme etkinliklerinin birlikte incelendiği çalışmaların olduğu; bir de görsel okuma etkinliklerinin incelendiği çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Temizkan (2021), Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü tezleri incelediği çalışmada ders kitaplarından incelenen konulardan biri olarak etkinlikleri saymıştır. Özçakmak (2017) ise çalışmasında incelediği tezlerde okuma eğitimi, yazma eğitimi ve ders kitapları konularının ağırlıklı olarak incelendiğini tespit etmiştir. Bu çalışmalarının sonuçları bu yöndeki araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalarda Türkçe dersi etkinlikleriyle ilişkisine bakılan kavramlar incelenmiş ve yöntem-model-desen, ders materyali, metin kullanımı, dil becerileri, dijitalleşme, beceri-yeterlilik, zekâ-yetenek-engel, dil bilgisi, taksonomi, değer, sözcük öğretimi alt boyutlarında çeşitli kavramlarla Türkçe dersi etkinliklerinin ilişkisinin incelendiği belirlenmiştir. Temizkan (2021) çalışmasında incelenen lisansüstü tezlerde söz varlığı, dil bilgisi, değer aktarımı konularında çalışmaların olduğunu belirtmiştir. Alanyazındaki bu çalışmanın sonucu araştırmanın sonuçlarını desteklemesi yönünden değerlidir.

Araştırma sürecindeki deneyimlerden ve araştırmanın bulgularından yola çıkılarak konuyla ilgili şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar incelendiğinde yeni ve yaratıcı etkinlik tasarımlarına yer verilen çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle Türkçe dersi için alternatif etkinlik tasarımlarının yapıldığı çalışmalara yer verilebilir.
2. Türkçe dersi etkinliklerine yönelik yapılan lisansüstü çalışmalarda genellikle benzer yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle konuyla ilgili yapılacak çalışmalarda farklı yöntemlere yer verilebilir.

Kaynakça

- Arıcı, B. (2020). Türkçe öğretiminde çağdaş yöntem ve teknikler. A. İşcan ve S. Baskın (Eds.), *Türkçe eğitimi içinde* (1. baskı, ss. 1-30). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (2013). *Etkinlik pedagojisi yaşamsal, düşünsel ve üretici eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demir, C., ve Yapıcı, M. (2007). Anadili olarak Türkçenin öğretimi ve sorunları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 177–192.
- Demirel, A. (2023). Türkçe eğitimi alanındaki yazma eğitimiyle ilgili lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 849–863.
- Derman, S. (2008). *Dil bilgisi öğretiminde metinlerin seçimi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Destegüloğlu, B. (2024). Türkçe eğitimi lisansüstü tezlerde konuşma becerisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 20–30.
<https://doi.org/10.33437/ksusbd.1170732>
- Doyle, W. (1986). Content representation in teachers' definitions of academic work. *Journal of Curriculum Studies*, 18(4), 365–379. <https://doi.org/10.1080/0022027860180402>
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 6. baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eyüp, B. (2020). Türkçe öğretmenleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi (2000-2019). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 536–558.
<https://doi.org/10.29000/rumelide.843489>
- Felder, R. M., ve Brent, R. (2009). Active learning: An introduction. *Higher Education Brief*, 2(4).
- Gün, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma etkinliklerinde karşılaşılan sorunlar. *Turkish Studies*, 7(4), 1961–1977.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kanat, A. (2021). Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin yönelimleri üzerine bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 19–34.
<https://doi.org/10.29129/inuigse.879394>
- Kanatlı, F., ve Çekici, Y. E. (2021). Dil-kültür ilişkisini 21. yüzyılda yeniden düşünmek. 21. yüzyıl becerileri ve Türkçe eğitimi içinde (1. baskı, ss. 107-121). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karadüz, A. (2016). Eleştirel dil becerileri kuram ve uygulama. A. Karadüz (Ed.), *Eleştirel paradigma ve dil öğretimi içinde* (ss. 1–34). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz, S. (2021). Türkçe öğretim programları. E. Kolaç ve S. Dal (Eds.), *Etkinliklerle Türkçe öğretimi içinde* (2. baskı, ss. 1–45). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. 3. baskı. CA: Sage.
- Noreen, R., ve Rana, A. M. K. (2019). Active-based teaching versus traditional method of teaching in mathematics at elementary level. *Bulletin of Education and Research*, 41(2), 145–159.

- Olkun, S., Toluk Uçar, Z. (2014). *İlköğretimde etkinlik temelli matematik öğretimi*. 6. baskı. Ankara: Eğiten Kitap.
- Önal, A., ve Maden, S. (2021). Türkçe eğitimi ile ilgili 2015-2019 yılları arası lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 929–941.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607–1618.
- Patil, U., Budihal, S. V., Siddamal, S. V., ve Mudenagudi, U. K. (2016). Activity based teaching learning: An experience. *Journal of Engineering Education Transformations*.
- Polat, M., Kılıç, Ö., ve Topçuoğlu Ünal, F. (2020). Ortaokul 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerde kullanılan konuşma yöntem ve tekniklerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 8(107), 457–468. <https://doi.org/10.29228/ASOS.44208>
- Şentürk, C., ve Yazar, İ. (2021). Türkçe öğretimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların analizi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 10(4), 258–276.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. 7. baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Suparno, Wena, M., Sugandi, M., ve Pribadi. (2019). The effectiveness of activity-based learning to improve students self-directedness in learning. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 242, 30–35.
- Temizkan, M. (2021). Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü çalışmalar üzerine bir değerlendirme. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 9(2), 147–162. <https://doi.org/10.35233/oyea.1011359>
- Yakışan, O. (2025). *Ders dışı etkinliklerin ortaokul Türkçe derslerinde kullanımı üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 12. baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

The aim of teaching Turkish is to teach Turkish correctly, beautifully and effectively; to ensure that Turkish gradually develops, spreads and is passed on to future generations; to ensure that students become individuals who can understand what they read and listen to; and who can express their knowledge, feelings and thoughts in written and oral form (Derman 2008; Güneş 2014). In line with these purposes of teaching Turkish, rather than a Turkish education that aims to provide information about the language, there is a need for a Turkish education that prepares the ground for students to use the language and therefore produce a thought. In this respect, Turkish lessons should prepare the ground for students to think originally, independently, critically and creatively (Kanatlı and Çekici, 2021:119). The way to achieve the desired goals in Turkish education is to use the activity-based teaching strategy effectively in lessons. In order to provide the desired benefit from mother tongue education and teaching, it is necessary to directly intervene in developments and organize activities appropriate to the situation so that the learning process that works spontaneously in the near and distant environment is more regular, more effective and more up-to-date (Demir and Yapıcı, 2007). In addition, individuals' conceptual world can be enriched with activities aimed at listening, reading, speaking and writing skills, allowing them to think in depth and multi-dimensionally and gain thinking skills at every level (Karadüz, 2016: 19). For these reasons, including activities in Turkish lessons and using activities appropriately are necessary to obtain the desired outcomes from the lesson. Based on the necessity of activity-based teaching practices in Turkish lessons, many studies have been found in the literature on activities used in Turkish lessons. Although there are many studies examining Turkish lesson activities in the literature, no study has been found that evaluates the tendencies of postgraduate studies in particular and thus can help researchers conducting studies on the subject. For this reason, the aim of the research is to examine postgraduate studies conducted on Turkish lesson activities according to various criteria such as year, type, university, department, institute, applied method/pattern/model, data collection tools, data analysis techniques, study group/universe and sample, language skills, and concepts whose relationships are examined.

Method

The method of the research is document review, which is one of the qualitative research methods. Document review can be defined as the collection and examination of written and visual materials. It can be used in both quantitative and qualitative research. Written sources can be books, magazines, decrees, memories, articles, memoirs, novels, stories, poems, inscriptions, etc. Visual materials can be pictures, slides, films, monuments, clothing, tools, stamps, flags, etc. What is important here is that the researcher may need to know what, why, how and where to search (Sönmez and Alacapınar, 2019: 109). Documents are important sources of information that should be used effectively in qualitative research. In such studies, the researcher can obtain the data he needs without the need for observation and interview (Taşdemir, 2022: 157). For this reason, in the process of examining the studies included in the scope of the research, data was collected without the need for observation and interview.

Results

When the studies on Turkish course activities were examined according to their years, it was determined that the first study on the subject was a master's thesis conducted in 1988, the most studies (f=23) were conducted in 2023, the most studies (f=20) at the master's level were conducted in 2023, and the most studies (f=8) at the doctoral level were encountered in 2020.

When the postgraduate studies on Turkish course activities were evaluated according to the applied method/pattern/model criterion, it was determined that the pre-test post-test control group experimental design (f=34) was used the most in the studies, and in addition to this, various methods/patterns/models such as document review (f=34), mixed method (f=28), screening model (f=22), case study (f=18), action research (f=10) were used.

When the postgraduate studies on Turkish course activities were evaluated in terms of the data collection tools used, it was seen that various scales and forms (attitude scale, perception scale, etc.) (f=69) were used the most; in addition to this, various data collection tools such as textbooks (f=53), interview forms (f=42), achievement tests (f=33), different documents (worksheets, writing exercises, etc.) (f=28) were used.

When the postgraduate studies on Turkish course activities were evaluated according to data analysis techniques, it was determined that quantitative data analysis (t-test, ANOVA etc.) (f=74) techniques were used

the most, and in addition, various data analysis techniques such as content analysis (f=47), descriptive analysis (f=44), systematic analytical analysis (f=1) and graphical analysis (f=1) were used in the relevant studies.

When the postgraduate studies on Turkish course activities were evaluated according to the study group/universe and sample, it was seen that in many of the studies (f=57) no study group was included because the Turkish course book was examined; apart from this, there were quite a few studies conducted only on students (f=51), then teachers (f=19), teachers and students (f=6), students and parents (f=1), teacher candidates (f=1) and academicians (f=1) were included in the study group, respectively.

When the distribution of activities examined in postgraduate studies on Turkish course activities according to language skills (reading, listening/watching, speaking, writing) is examined, it is determined that the activities of course books are evaluated the most (f=51), apart from this, there are studies examining reading activities (f=26), writing activities (f=25), activities for all language skills (f=18), listening/watching activities (f=14), speaking activities (f=14); also reading and writing activities (f=5), listening and speaking activities (f=1), speaking and reading activities (f=1), reading and listening activities (f=1) together; and there is also a study examining visual reading activities (f=1).

In postgraduate studies on Turkish course activities, the concepts that are related to Turkish course activities have been examined and it has been determined that the relationship between Turkish course activities and various concepts in the sub-dimensions of method-model-pattern, course material, text usage, language skills, digitalization, skill-competence, intelligence-talent-handicap, grammar, taxonomy, value, and vocabulary teaching has been examination.